

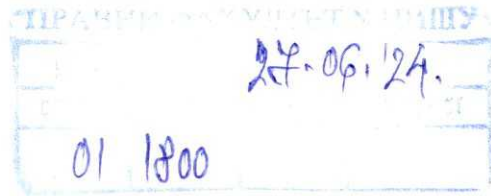
Универзитет у Нишу
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 01-1800/1
27/06/2024. године

На основу члана 36. Правилника о мастер академским студијама права Служба за наставу и студентска питања даје следеће

О Б А В Е Ш Т Е Њ Е

1. Обавештава се јавност да су завршни мастер рад и Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада под називом „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета”, кандидата Вукићевић Данијеле, број досјеа М002/22-ИТ, студента мастер академских студија права на Правном факултету у Нишу, примљени дана 27/06/2024. године и да се налазе у Библиотеци и на сајту Факултета.
2. Извештај и мастер рад доступни су, у року од 5 (пет) дана од дана истицања овог обавештења на огласну таблу Факултета, заинтересованим лицима у времену од 08,00 до 15,00 сати сваког радног дана.
3. Извештај Комисије за оцену и одбрану мастер рада су саставни део овог обавештења.
4. Ово обавештење истаћи на сајт и доставити Библиотеци.

СЛУЖБА ЗА НАСТАВУ И
СТУДЕНТСКА ПИТАЊА

**Катедри за кривичноправне науке
Правног факултета Универзитета у Нишу**

На седници Катедре за кривичноправне науке која је одржана дана 24.05.2024. на основу члана 34. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу предложена је, а одлуком декана бр.01-1428 од 27.05.2024. формирана Комисија за оцену и јавну одбрану мастер рада под називом: „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета“, кандидаткиње Данијеле Вукићевић, број индекса М002/22-ИТ. Комисија, након детаљног прегледа мастер рада подноси следећи:

ИЗВЕШТАЈ

Мастер рад под називом: „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета“ кандидаткиње Данијеле Вукићевић написан је на 75 страница компјутерски обрађеног текста, без прореда. Кандидаткиња је цитирање вршила у фуснотама (укупно 89). Литерарну подлогу рада чини 46 иностраних и домаћих извора књига, библиографских јединица (уџбеника, приручника, коментара закона и статистичких података) и други бројни научни и стручни радови објављени у часописима, уз осталу истраживачку грађу – 19 законских и подзаконских аката, као и електронски извори.

Структурално рад је подељен на три дела: 1) Појам и облици компјутерског криминалитета, 2) Осветничка порнографија, 3) Анализа добијених резултата о пријавама упућеним Посебном јавном тужилаштву за високотехнолошки криминал.

У уводу (стр. 1-5) кандидаткиња је изложила предмет свог рада указујући да је свеобухватни напредак технологије у протеклих седамдесет година створио парадигматску трансформацију у свим аспектима људског живота. Централни протагониста ове технолошке експлозије је компјутер, који је постао присутан у скоро сваком домаћинству. Употреба рачунара као кључног инструмента за повећање продуктивности и олакшавање приступа информацијама је укореењена у темељима савременог друштва, што их чини незамисливим без присуства ових технолошких ентитета. Међутим, појава рачунара и њихова даља еволуција довела је до појаве нових облика криминалних активности и иновативних методологија за њихово извршење. Изазови који произилазе из технолошког напретка захтевају не самотехничка решења већ и мултидисциплинарни приступ који укључује правне, етичке и друге факторе како би се на адекватан начин одговорило на растуће претње у областима сајбер безбедности. У последње време као вид компјутерског криминалитета јавља се осветничка порнографија. С тим у вези неопходно је посветити пажњу њеним појавним облицима како би надлежни органи што пре знали како

да препознају њено извршење, али и на којиначин да реагују у складу са постојећим нормативним оквиром.

У првом делу мастер рада под називом „Појам и облици компјутерског криминалитета“ (стр. 6-23) кандидаткиња је указала на изазове ове појаве, на појам и облике компјутерског криминалитета као и на врсте компјутерског криминалитета. Компјутерски криминалитет, можесе дефинисати као облик криминалног понашања који користи компјутерску иинформатичку технологију у сврху извршења кривичног дела или се сам рачунарупотребљава као средство за извршење криминалне радње, на начин да се остварује некапоследица. У раду је даље извршена и анализа кривичних дела оштећење рачунарског система или података, компјутерска саботажа, рачунарска превара,хакинг криминалитет,спречавање и ограничавање приступа јавној рачунарској мрежи и компјутерске злоупотребе.Посебну пажњу посветила је појму и врстама надапача и напада у сајбер простору указујући на то да нападачи у области информационо-комуникационих технологија често користесвоје знање и стручност како би проникли у рачунарске системе, крали информације,уништавали податке или ометали нормално функционисање система.За борбу против оваквих напада, неопходно је да постоје ефикасни механизми заоткривање и спречавање инцидената, као и да се примене одговарајуће законске итехничке мере за заштиту информација и рачунарских система. Исто тако, образовање иосвешћивање јавности о безбедносним ризицима које носи употреба информационо-комуникационих технологија може допринети смањењу броја напада и заштитикорисника.Кандидаткиња је затим извршила поделу група нападача на: White Hat хакере, Black Hat хакере, Grey Hat хакере и Blue Hat хакере и извршила анализу свког од њих. Потом је уследило поглавље које се тиче карактеристичних врста напада и то : Denial-of-Service - DoS (напада ускраћивањем услуга), botnet-ботови (енгл. bots, скраћено од robots),phishing (фишинг), spam (спем),social engineering (социјални инжењеринг), spoofing (спуфинг)и малициозни (злоћудни) програми.

Даље кандидаткиња наводи да су најзначајнији правни документи који се односе на сузбијање и спречавањенастанка компјутерског криминалитета настали су под окриљем ОУН, Савета Европе иЕвропске Уније, а да постоји још и низ других организација и иницијатива које сезалажу за борбу против сајбер криминала, као што су: Интерпол, КанцеларијаУједињених нација за борбу против дроге и криминала (UNODC - United Nations Officeon Drugs and Crime), група држава названих Г-8: Организација америчких држава (OAS- Organization of American States); Организација за економску сарадњу Азије и Пацифика(АПЕС - Asia Pacific Economic Cooperation), Организација за економску сарадњу и развој(OECD - The Organization for Economic Cooperation and Development), Организација заевропску безбедност и сарадњу (OEBS – Organizacion for Security and Co-operation inEurope) и др.Уједињене нације су предузеленекoliko важних корака кроз усвајање различитих резолуција и приручника усмеренихна борбу против ове врсте криминала у савременом свету.Међу правним инструментима које је усвојила Европска унија кандидаткиња истиче тридирективе. Прва је Директива о правној заштити компјутерских програма, која обезбеђујезаштиту интелектуалне својине над компјутерским програмима. Друга је Директива очувању података добијених или обрађених током пружања јавно доступних електронскихкомуникационих услуга или јавних комуникационих мрежа. Трећа је Директива2013/40/ЕУ која се односи на усклађивање законодавства држава чланица о нападима наинформационе системе и њиховој кривичноправној заштити.

Посебну пажњу кандидаткиња је посветила домаћој законској регулативи издвајајући најбитнија правна документа чије одредбе имају утицаја и на области сајберкриминала у Републици Србији и то: Кривични законик Републике Србије, Законик о кривичном поступку Републике Србије, Закон о организацији и надлежности државних органа за борбу против високотехнолошког криминала, Закон о посебним мерама за спречавање вршења кривичних дела против полне слободе према малолетним лицима, Закон о ауторским и сродним правима, Закон о посебним овлашћењима ради ефикасне заштите права интелектуалне својине.

У другом делу рада под називом, „Осветничка порнографија“ (стр. 26-48) кандидаткиња је описала најпре појам и дефиницију осветничке порнографије, затим карактеристике, преваленције и мотиве осветничке порнографије и на крају извршила је компаративни приказ законског регулисања осветничке порнографије. Указано је да концепт „осветничке порнографије“ представља изазов већ у самом процесу дефинисања. Дефиниција осветничке порнографије у Оксфордском речнику описује је као откривање или сексуално експлицитне фотографије или видео записе особе које је поставио на мрежи, обично од стране сексуалног партнера без пристанка субјекта, како би их узнемирио или осрамотио. Ова дефиниција указује да освета није увек кључна компонента овог чина и да се осветничка порнографија приказује као интернет феномен, иако су се такви инциденти дешавали и пре него што је Интернет постао широко доступан. Компаративни приказ законског регулисања осветничке порнографије обухвата регулисање у оквиру УН, Савета Европе, САД-а, ЕУ, са посебним освртом на регулисаност осветничке порнографије у земљама бивше СФРЈ. Указала је да већина земаља бивше СФРЈ нема законе који посебно регулишу неовлашћену обраду и дистрибуцију слика и видео записа (порнографија из освете или злоупотреба слика на основу секса), осим Хрватске и Словеније (обечланице ЕУ). Навела је даље да свака земља криминализује скуп кривичних дела која се могу применити на случајеве осветничке порнографије. Ова кривична дела генерално спадају у две категорије: 1) Заштита тела и сексуалног интегритета (нпр. Сексуално узнемиравање, узнемиравање, ухођење) и 2) Заштита од кршења приватности путем технолошких средстава (нпр. неовлашћено снимање/снимање, објављивање личних података). Са становишта нормативног оквира у праву Републике Србије, истакла је даље да Република Србија, у свом кривичном законодавству, не регулише феномен „осветничке порнографије“, али анализом одговарајућих законских одредби, могуће је идентификовати кривична дела која се односе на специфичне облике порнографског садржаја и неправилног објављивања приватних информација. Пре свега, Кривични закон Србије садржи одредбе које су применљиве на случајеве неовлашћеног фотографисања (члан 144), неовлашћеног објављивања и приказивања туђег материјала, укључујући и снимке (члан 145). Додатно, постоје законске норме које се односе на сексуално узнемиравање (члан 182а), као и на приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала, као и искоришћавање малолетних лица за порнографију (члан 185). Закључује даље да у Србији, иако постоји одређено законодавство које би могло да се примени на случајеве осветничке порнографије, као што је закон који санкционише неовлашћено објављивање снимака, проблем се јавља у примени закона. Често, ова кривична дела сегоне по приватној тужби, што чини доказивање случаја изузетно тежим. Постоји истигматизација жртва, као и чињеница да се није прописана довољно оштра санкција започиниоце, што доприноси томе да веома мали број људи се

одлучује на правне поступке.Ово често води до поновне виктимизације жртава и услојава да се случајеви непријављују.

У трећем делу рада под називом,,Анализа добијених резултата о пријавама упућеним Јавномтужилаштву за високотехнолошки криминал“ (стр. 54-66) кандидаткиња анализира резултате истраживања које је спровела и изводи закључак да је у испитивању је учествовало 26,9% мушкараца и 73,1% жена, највећи проценат испитаника је старости од 25-34 година (57,7%), затим следе испитаници старости од 35- 44 година (38,5%), старости од 18-24 година (1,9%), и старости од 45-54 година (1,9%), није било испитаника старости изнад 55 година. Даљи резултати истраживања указују да око 61,5% испитаника има високо или више образовање, затим 21,2% испитаника имају завршену магистратуру, специјализацију или докторат, док је 17,3% испитаника са завршеним средњим образовањем. Није било испитаника са завршеним само основним образовањем.Највећи број испитаника који су учествовали у анкети живи у урбаном насељу (90,4%), док је свега 9,6% оних који живе у руралним срединама.Највећи број испитаника наводи да је од скоро почело да излази са неким (78,8%), следе они који немају партнера (15,4%) и на крају они који су пре извесног времена прекинули партнерску везу (5,8%).Даље наводи да је највећи број испитаника у вези већ неколико месеци (75%), док 23,1% наводи да нема партерску везу. На крају су испитаници који су пре неког времена прекинули партнерску везу (1,9%).Даље изводи закључак да сенајвећи број испитаника у потпуности слаже са тиме да у свом телефону имавелики број личних фотографија (51,9%), док је 23,1% оних који се само слажу. Најмањије проценат оних који се не слажу (5,8%).Даљи резултати анкете указују на то да испитаници имају у свом телефону фотографије које нису „за свачије очи“ и да не биволели да доспеју у јавност, на пример на друштвене мреже.Процент од 84,6% испитаника навело је да је чуло за појам осветничке порнографије, док 15,4% испитаника није упознато са овим појмом.Сви испитаници навели су да нису никада били жртва осветничке порнографијеод стране свог партнера.Највећи број испитаника, тачније њих 94,2% наводи да никада није било метапретњи објављивањем сексуално експлицитних фотографија/ видео снимака, док је 5,8%који су навели да су то били једном.Највећи број испитаника наводи да није сигурно у правне начине на које се можезаштитити од осветничке порнографије (42,3%), док је 28,8% оних који наводи да познајуправне начине за заштиту. Исти проценат од 28,8% наводи да нису упознати са овомправном заштитом.Последње питање у анкети гласило је: Да ли сматрате да је домаће националнозаконодавство довољно посвећено заштити од дигиталног партнерског сексуалногнасиља (осветничке порнографије)?Највећи је проценат испитаника који сматрају да домаће националнозаконодавство није довољно посвећено заштити од дигиталног партнерског сексуалногнасиља (осветничке порнографије) (48,1%) или да су потребна додатна унапређења истог(48,1%). На крају, 3,8% испитаника навело је да је домаће законодавство у овој областизадовољавајуће.Даље, изводи закључак да је неопходно је да се у српском кривичном законодавству направе измене које би специфично препознале осветничку порнографију као кривично дело и предвиделе строже санкције за починиоце. Ово би укључивало и гоњење кривичних дела по службеној дужности. Најважније је да закони буду тако формулисани да одражавају суштину проблема и обезбеде адекватну заштиту за жртве осветничке порнографије, безобзира на мотиве извршиоца.

У „Закључним разматрањима“ (стр. 67-68) кандидаткиња указује да осветничка порнографија представља забрињавајући феномен у друштву сашироким друштвеним и психолошким последицама за жртве. Даље наводи да овај облик порнографије обухвата непрописно објављивање интимних или експлицитних материјала особе без њене сагласности, са честим намерама да се наштети, понизи или оштети репутација жртве. Истиче да су многе државе широм света реаговале су на овај проблем увођењем закона које инкриминишу осветничку порнографију као самостално кривично дело и прописују казне за њене починиоце. Иако се закони разликују по својој специфичности и строгој примени од државе до државе, суштина је у заштити права и интереса жртава, као и у сузбијању ове негативне и штетне праксе. Посебно је важно, наводи, и унапређење свесности о осветничкој порнографији и ефикасно примењивање одговарајућих закона представљају важан корак у борби против овог друштвеног проблема. Даље наводи да ефикасна борба против осветничке порнографије захтева не само превентивне мере, већ и систематско образовање. Кључно је првенствено едуковати женску популацију о ризицима слања експлицитног материјала другима, као и сагледати улогу мушке популације која је често починилац оваквих дела. То укључује и препознавање неприхватљивости таквог понашања и увођење санкција за прекршиоце. На крају, закључује да би Република Србија морала да предузме хитне мере и кораке у циљу законодавног регулисања кривичног дела осветничка порнографија. У овом контексту, потребно је разматрати могућност инкриминације осветничке порнографије као посебног кривичног дела у кривичном законодавству. Такво ново кривично дело би омогућило законодавцу да прецизније дефинише понашање које сетиче објављивања експлицитних слика без дозволе у циљу освете. Истовремено, такво законодавство би послужило као јасан сигнал да се друштво не толерише ова врста непријатног и кривичног понашања. Даље, поставља питање зашто постојећа решења у Кривичном законнику непружају потпуну заштиту од осветничке порнографије. Сматра да овде лежи проблем способности постојећег законодавства да одговори на нове и разноврсне облике кривичног понашања у друштву, што може остати незадовољено применом самопостојећих законских одредби. Стога, неопходно је да законодавац прати трендове у другим државама и примени их у националном контексту, што укључује инкриминацију осветничке порнографије као посебног кривичног дела. Сматра да је ово неопходан корак ка повећању степена заштите особа од потенцијалних непријатности и злоупотреба у виртуелном простору.

Закључак и предлог

Након детаљног разматрања мастер рада: „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета“, кандидаткиње Данијеле Вукићевић, можемо да закључимо да пред истом није био нимало лак и једноставан задатак. Требало је, наиме, проучити и анализирати првенствено међународну и домаћу литературу, правне и интернет изворе. Због специфичне природе феномена који је предмет мастер рада, требало је анализирати и појмове који припадају различитим научним дисциплинама из домена рачунарства и информатике и дати им правнотеоријски оквир, а онда сагледати и актуелне изазове који се тичу осветничке порнографије.

Кандидаткиња је успела да, кроз компаративни приказ законског регулисања укаже на добра законска решења и пут ка инкриминацији овог кривичног дела у Кривичном

закону Републике Србије. Са друге стране, указала је да у Србији, иако постоје гласови и иницијативе које сугеришу потребу заусвајањем сличних закона, Кривични законик не препознаје осветничку порнографију као засебно кривично дело. Ово представља знатан изазов, посебно с обзиром на тенденцију растућег броја случајева осветничке порнографије у контексту развоја интернет технологије. Посебна пажња посвећена је неопходности измене српског законодавства у погледу инкриминације осветничке порнографије као посебног кривичног дела и предвиђање строжих санкција за њихове учиниоце. Такође, ово би укључивало и гоњење кривичних дела послужбеној дужности. Истиче да је најважније да закони буду тако формулисани да одражавају суштину проблема и обезбеде адекватну заштиту за жртве осветничке порнографије, безобзира на мотиве извршиоца.

Међу посебним квалитетима по којима се издваја овај мастер рад је и целовито теоријско посматрање осветничке порнографије будући да је кандидаткиња при писању овог рада кроз свеобухватну студију осветничке порнографије детаљно анализирала и обимну упоредну праксу у различитим правним системима, те проучила готово сва питања од значаја за тему, предмет и циљ мастер рада.

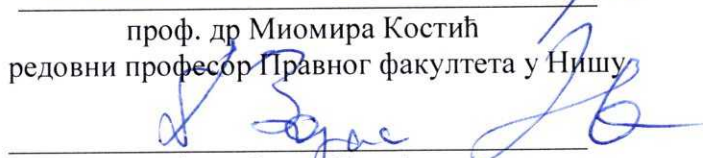
Стога, Комисија закључује да мастер рад кандидаткиње Данијеле Вукићевић под називом „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета“, представља резултат самосталног и оригиналног научног рада из области кривичног права. Кандидаткиња је у раду систематизовала и анализирала постојећу правнотеоријску, прикупила практичну и законску литературу и својим радом дала одређени допринос науци кривичног права. Пошто су испуњени услови предвиђени у члану 35. Правилника о мастер студијама Правног факултета у Нишу, Комисија сматра да је мастер рад: „Дигитално партнерско сексуално насиље (Осветничка порнографија) као облик криминалитета“, кандидаткиње Данијеле Вукићевић подобан за јавну одбрану, па предлаже Катедри за кривичноправне науке Правног факултета у Нишу да усвоји Извештај о оцени мастер рада и његовој подобности за јавну одбрану.

У Нишу, 27-06-2024

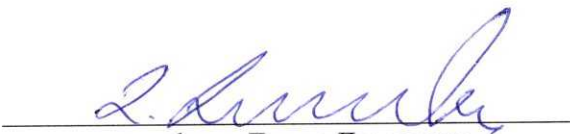
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

проф. др Миомира Костић
редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Зоран Ћирић
редовни професор Правног факултета у Нишу

проф. др Дарко Димовски
редовни професор Правног факултета у Нишу